

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Innováció a javából: a dohányzásról leszoktató cigaretta

HAJDUNÉ BORSOS ADRIENNE

Kulcsszavak: dohány, szenvedély, egészségkockázat, lobélia, gazdaságos életvitel.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A füstmentes társadalom megvalósításáról szól az írás. Alapja pályázati forrásból kidolgozott új gyártmány, melynek használatával feloldható a dohányzás szenvedélye, a leszokás kellemetlen fiziológiai kényszer nélkül. Az eredmény: tudatos egészségvédelem, jelentős gazdasági előnnyel! Az alap gondolat Szőke Éva professzor aszszonytól származik, miszerint a lobélia addicionálja a nikotin hatását. Ebből indult ki az az innováció, ami az alapanyag-termelésen keresztül eljutott a „o” széria előállításáig, majd a szabványos degusztáció igazolta a kísérlet hipotézisét.

A „kísérleti készítményt” a gyógynövénykészítmények közé indokolt sorolni, esetleg ANTINIKOTEX találó néven. Elterjesztése érdekében „közegészségügyi” besorolása ajánlható – társadalmi jelentősége miatt –, hogy elkerülje a dohányfüleségek jövedéki adózását.

A reprezentatív felmérés szerint hazánkban 3 millió dohányzó lakos közül minden harmadik szívesen leszokna szenvedélyéről, ha lelki és érzelmi megpróbáltatás nélkül sikerülne megszabadulnia a nikotínéhségétől. A dohányfüleségek évi vásárlása értékben megközelíti az 500 milliárd forintot hazánkban. Ha 1 millió fogyasztó véglegesen megszabadulna a szenvedélyétől, közel 170 milliárddal növekedne a családok felszabadult vásárlóereje a „füstmentes” életvitel kapcsán, s javulna a közegészségügy, csökkenő áldozatok mellett, igaz, mintegy egyharmadával mérséklődne a dohányzásból eredő adóbevétel.

BEVEZETÉS

Az európai kulturált magatartás velejárója a dohányzás mellőzése! Akik azonban ennek a szenvedélynek a rabjai, azok tudják, milyen lelki és érzelmi válság a „nikotínéhség” leküzdése csupán néhány óra megtartóztatásban is. A dohányzás megszokott beidegződése, a szenvedélynek szolgáló életvitel úrrá válik személyiségükön. A társadalom szabados életvitelle a dohányzásban is túllépte az együttélés konvencionális szabályait, ezért egyre inkább vonzóbb a „füstmentes” légkör törvényes garantálása, nem beszélve az ezzel összefüggő környezet tiszta fenntartásáról, védelméről. A füstmentes környezettel

foglalkozó törvényalkotók felsorakoztaták azokat az indokokat, amelyek a társadalom egészségállapotának javítását szolgálják, de keveset szólnak e szenvedély felszámolásának emberi tényezőiről. Igaz, van számos recept a „nikotínéhség” felszámolására, de eddig nem igen ismeretesek azok az eljárások, kutatások, amelyek érzelmi válság nélkül elérhetik a dohányzásról való leszokást. A mai tudatos egészségvédelem társadalmi törekvései között szükséges ismertetni a *Lobélia projekt* innovációs eredményeit, amelyek a dohányost lelki válság nélkül juttatják el szenvedélyének felszámolásához.

A DOHÁNY ÉS LOBELIA INFLATA (L.) SZENVEDÉLYT BLOKKOLÓ TÁRSÍTÁSA

A dohányt és más füstölni való növényeket az emberiség ősidők óta ismer és használ kultikus szertartások és kegyeleti események kapcsán. Legnagyobb világsikert a füstölni valók közül a dohány ért el. Közhasználatú nevét a „tabacos” szóból származtatják, ami eredetileg nem volt más, mint az az Y alakú nádcső, amelyben az indiánok a dohánytekerceszt szívták.

A dohány megismerése Amerika felfedezésével kezdődik, *Kolumbusz* második expedíciójának idejére esik. A Mexikó meghódítására induló *Fernando Cortez* jelentésében már 1519-ben említi a dohányt, és dohánymagot is küld II. Fülöp spanyol királynak. A gyógyításban használják, de dísznövényként is feltűnik. Ez időben juthatott el Portugáliába is, és Franciaország lisszaboni követe, *Jean Nicot* 1561-ben ajándékként dohánymagot, levelet és port küld *Medici Katalinnak*. *Jean Nicot de Villermin* a dohányt különleges gyógyszernek vélte, s ezzel útjára indított egy téves hitet, ami hosszú évekig tartotta magát. Használták a vízkórtól a köszvényig és a golyváig, s csak a század végén, a francia királyi udvarban kezdték élvezeti cikként fogyasztani. Finomra vágott dohányt tubákoltak. A kontinensen kívül, Angliában azonban 1586. július 27-e óta *Sir Walter Raleigh*-nek köszönhetően már pipáztak, írja a „Pipázók Könyve”.

A dohánynövény nemcsak mint az egyik legkedveltebb élvezeti cikk előállításának alapanyaga futott be világkarriert, hanem mint biológiai kísérleti alany a növénygenetikában is kiemelkedő szerepet tölt be plaszticitásának köszönhetően. Az öröklődés kromoszóma-elméletének ismerete óta a *Nicotiana* genus több mint 70 fajának változatos citológiai viselkedése folytán az egyik legrészletesebben vizsgált növényfaj. A fajok közötti keresztezések, az interspecifikus hibridek vizs-

gálata, a mennyiségi és minőségi jelek öröklődésének elemzése, a sejt- és szövettenyésztési módszerek fejlesztésének kutatási eredményei a gyakorlati nemesítés számára igen sok, szinte megoldhatatlannak látszó feladat eredményes kidolgozásában nyújtottak segítséget.

A dohányzás káros hatásaival szemben csupán az absztinencia jelent teljes védelmet, ugyanakkor az is tudott, hogy a dohányzásról való leszokás igen erős akaratot, nagy elszántságot kíván. Egyre többen szeretnének káros szenvedélyükről lemondani, blokkolni nikotínéhségüket. *A cigarettázás élményét meghagyva olyan cigarettát kívántunk kísérleti úton létrehozni, amelyben a Lobelia inflata-kultúra alkaloidja, a lobelin addicionálja a nikotin hatását, undorérzetet és hányingert vált ki.*

A dohány (*Nicotiana tabacum* L.) fő alkaloidja a *nikotin*, ami különböző típusú (Keleti, Virginia, Burley, Maryland, Kentucky) dohányokban, különböző mennyiségben fordul elő. A nikotintartalom nagymértékben függ a klímától, a termesztés körülményeitől, az alkalmazott agrotechnikától, az öntözéstől. Függ a szárítás módjától, amely alatt lejátszódó biokémiai folyamatok alapvetően határozzák meg a dohány minőségét és kémiai összetételét. A dohány lehet természetes szárítású (air-curing), mesterséges szárítású (flue-curing), laza tömegben szárított (bulk-curing), napon szárított (sun-curing) és tűzön szárított (fire-curing). Ugyancsak meghatározó a fermentálás módja, amely lehet természetes és mesterséges (redrying). Függ a törési övezettől, mert más a nikotintartalma az aljleveleknek, az anyaleveleknek, a hegyleveleknek, de még a levél egyes részein belül is nagy eltérés tapasztalható.

Kísérleti célra Virginia és Burley típusú, 2005-ben termelt dohányt blend cigaretták előállítására használtunk a kísérletben, eltérő arányban hozzákeverve a szárított Lobelia inflata növényt. A Lobelia

inflata (L.) szárított növény égési tulajdonsága ismeretlen volt, ezért a vágatkeverékbe való felhasználásuk előtt vizsgálatra került az égő képessége.

TÖMÖREN AZ INNOVÁCIÓ ELŐZMÉNYEIRŐL

A dohányzás nemcsak az egészségkárosítást szenvedélye, hanem súlyos gazdasági áldozat a háztartási költségvetésben, ugyanakkor az állam jelentős adóbevétele. A dohányzás az egész család életszínvonalát befolyásolja, nem beszélve a füstös környezet mérgező hatásairól. Mára kiéleződött társadalmi kérdéssé vált a „füstmentes” viszonyok megteremtése. Azonban társadalmi változások sodrában számításba szükséges venni, hogy a dohányzás egyfajta örömforrás, amit az emberiség már az őskorban felfedezett. A dohány, a cigaretta ma a globalizáció egyik „fekete” és legális kereskedelmi szereplője, olyan élvezeti termék, amelynek ipara, marketingje az egyik legnagyobb tőkekonzentrációt mutatja. Fogyasztása az emberiséget egyre inkább megosztja, mert élvezete hatványosan gerjesztette a termelés fokozását, mesés nyereséget eredményez az ebben működő tőkének, elviselte a mohó kincstárak (állami költségvetések) étvágját, s így a globalizáció „élharcosa” lett a világ dohányvertikuma.

Az „egészségvédelem” – a másik pólus – erősítése nem a „mesés profitból” táplálkozik, hanem a lelkiismeretből, amely megszólal a „szendély rabjainak” érdekében, akik jövedelmükből jelentős részt fordítanak – egészségük kockáztatása és jelentős egészségügyi költségek mellett – szenvedélyük kielégítésére.

Napjainkban a hazai törvényalkotás egyik kiemelt témája a „füstmentes” környezet kialakítása, vagyis a dohányzás korlátozása, megtiltása adott helyeken. A civilizációs fejlődés egyik fokmérője a dohányzás korlátozása a fejlett társadalmakban, sőt tiltása nemcsak tűz- és rob-

banásveszélyes helyeken, hanem a közösségi helyeken, tömeges érintkezésre szolgáló objektumokban, nem beszélve arról, hogy a kulturált magatartás követelménye is lett. Mindebből levezethető a mai tudatos egészséges életvitel, amelyben nincs helye a dohányzásnak, az ebből is eredő füstös környezetnek! Ez a társadalmi jelenségnek csak egyik vetülete. Mára az is gazdaságpolitikai felismerés, hogy az élvezeti cikkek fogyasztói árába is be kell építeni a többlet gyógyítási költségeket, ami terhelje azokat, akik élvezeti cikket mértéktelenül fogyasztanak. Például a dohánytermékek esetében a jövedékadóba vagy ehhez kapcsolva célszerű beépíteni az „egészségjárulékot” a lakosság egészségkockázatának anyagi terheként. Minden ilyen „igazságtételt” természetesen az érintettek méltatlannak tartanak, de a dohányos esetében van megoldás: a szenvedély feloldása, melynek kutatási eredményéről a továbbiakban számot adunk. Ennek keretében megemlítem, hogy családom a dohánykutatásnak szentelte életét, napjaink dohánytermelői apám és társai könyveiből tanulják a szakmát, magam pedig a dohánybiológiai alapok előállításában dolgoztam. Ismeretes, hogy a hazai dohányvertikum korábbi vezérléséből tízből nyolcan tüdőrákban vesztették életüket! Mindnyájukból hiányzott az önuralom, a dohányszendély rabjai voltak, többnyire láncdohányosok. Mindezek hatására egyre inkább foglalkoztatott az, hogy hogyan lehetséges leküzdeni a nikotin rabságát, azt a tudatalatti késztetést, amit egyszerűen szenvedélynek neveznek, amit nagyon nagy kinnal lehet leküzdeni, és a legtöbb esetben a jó szándék megbukik. Az innovációt alapozó kutatásaink alapfilozófiája, hogy a szenvedélyt kell megtámadni, a drog pszichológiai ágensét, vagyis lelki trauma nélkül elérni a dohányosban a nikotin- „utálatot”.

A Dohánykutató Intézet, majd jogutódja, a *K+F Invest Kft.* és két egyetem (Sem-

melweis, Nyugat Magyarországi Egyetem ATC) részvételével megkezdődött a „Hatóanyag képződésének optimalizálása *Lobelia inflata* (L.) kultúrában, a dohányzás elleni készítmények céljából” című kutatási projekt, melynek *hipotetikus célja*: olyan cigaretta előállítása, amelyben a *Lobelia* adiciónálja a nikotin hatását és feloldja a dohányzási szenvedélyt.

A HÁROMÉVES KUTATÁSI PROJEKT LÉNYEGE

A kísérleti alapanyag előállítása a biológiai alapoktól kezdődött, majd az agrotechnológiai modellen keresztül az agrártermék feldolgozásra került, előkészítve a gyártás szakaszát, miközben minden fázisban fizikai, kémiai elemzés történt, beltartalmi értékeléssel együtt. A kísérleti készítmény nyersanyagának előállítása a termelési ciklusokhoz kapcsolódott. A 2005-ben termesztett dohányfélések kerültek beltartalmi vizsgálatra és a *Lobelia inflata* vetőmag-szaporításra került sor, amely már akklimatizáción esett át.

A kísérleti készítmény előállításához a két alapanyag termesztésének agrotechnikai és technológiai rendszerében „kulcs” a palántanevelés. Az ún. úsztatott palántanevelés speciális kialakításával – már másodszor utótermesztett vetőmagból – is sikerült jó minőségű lobelia-palántaállományt előállítani. A kísérleti termesztés után rendelkezésre állt a két nyersanyag megfelelő mennyiségben, szükséges ismert beltartalmi jellemzőkkel együtt. A kísérleti készítmény előállítását a gyártási technológiába szükséges beilleszteni, ezért minden kísérleti kezelést 50 kg nagyságrendben kellett előállítani. A „kísérleti készítmény” több variációban készült, amelyeknek a laboratóriumi és érzékszervi vizsgálata megtörtént. Mindezek alapján megállapítható, hogy a kísérleti fázis befejezése után előállíthatók olyan fogyasztható termékek, amelyek

alkalmazhatók „dohányzás-szenvedély blokkolóként”. Ennek alapján kimondható, hogy társadalmi népegészségügyi akciókban a *Lobelia inflata* (L.) ígéretes „bevetethető fegyver” lehet a dohányzási szenvedély leküzdésében. A kísérletek útján valóban bebizonyosodott, a *Lobelia inflata* (L.) „antiszérum”-ként használható a dohányzás szenvedélyének leküzdésében.

A dohányzás elleni küzdelemben napjainkban számos „protokoll”-t alkalmaznak több-kevesebb sikerrel. Egy-egy új készítmény bevezetését nem csak a hatóanyag oldaláról szükséges megközelíteni, mert a dohányzási szenvedély személyi hatásai mellett mélyen beágyazódó társadalmi, gazdasági és szociális, valamint kulturális összefüggéseivel állunk szemben.

- Az emberi egészségkockázatra irányuló kutatások több oldalról bizonyítják a dohányzás és a különféle megbetegedések közötti összefüggések szoros kapcsolatát. Ennek ismeretében a fejlett társadalmú országokban jelentősen csökkent a dohányzás, sőt törvények és a „füstmentes” etikai magatartás egyre elfogadottabb.

- Ezek hatására mintegy 50 éve a „dohánygazdaságban” igen erőteljes „egészségvédelmi” hullám bontakozott ki, először az egyszerű füstszűrők, majd ezek kombinált változatai formájában.

- Elterjedt a dohánybiznisz zsargonja: a „dohányos is védheti az egészségét”. Nem kétséges, hogy a füstszűrők műszaki fejlesztése rendkívüli eredményeket hozott. A dohányzók rohamosan áttértek a füstszűrős cigaretta fogyasztására. Ma már szinte elenyésző a filter nélküli cigaretta forgalmazása.

- Az egészségkockázat csökkentésének érdekében az Európai Unió normája szerint 2008. december 31-ig pl. a cigaretta károsanyag-tartalma nem lehet több, mint 10 milligramm kátrányból, 1 milligramm nikotinból és 10 milligramm szén-monoxid.

A PROJEKT EREDMÉNYEI

Több cigaretta-receptúra elemzésével kerestük azt az összeállítást, amelyben pácolás, ízesítés és illatosítás nem szerepel, csak tiszta dohánykeverékhez adagolják a lobélia-vágatot. Itt azonban ellensúlyozni kellett a klorofill íztorzító hatását és a lobélia szúrós illatát. Legalkalmasabb receptúrának bizonyult, amely képes minél nagyobb arányú lobélia-vágatot ellensúlyozni ízben, illatban a következő:

- Keleti dohányból legalább 26%-ra volt szükség, mint ízjavító tényező a klorofill tompítására.

- Az FC Virginia és a Burley 38/17% arányban a savbázis állapotot fixálta, s ilyen arányban a kocsányok javították az égő képességet a lobélia faktor ellenében, miközben nem változott a savbázis állapota.

A különféle típusú „kísérleti gyártmány” gyártása öt ismétlésben történt.

- A projekt szisztematikus kísérleti technológiára épült, ami a biológiai alapok megteremtésére kezdődött, majd az alapanyag biztonságos előállítása technológiai rendszer kimunkálásával folytatódott, melynek egyik kulcseleme a dohánytermesztésben használt úsztatott palántanevelés adaptálása volt a *Lobelia inflata* (L.) rendkívül kényes előállításában. A tömegtermelésre alkalmas rendszer több helyen és különféle agrotechnikai beavatkozások révén jött létre 3 év alatt.

- A célzott végtermékkeverék különböző fermentált dohányokból és a „lobélia széna” összeállításából történt.

- A keverékek többféle arányban készültek. A „lobélia széna” hozzáadást 50%-os határig fokozták a 10, 20 és 30% lépcsőket követően, hogy az aktív dohányos két hét alatt eljusson az „undor” fázisához.

A *Lobelia inflata* (L.) hatóanyag bejutása „lobélia széna” útján cigarettába, pipadohányba arra irányult, hogy a dohány-

zás élvezete közben történjen meg a leszoktatás, lelki, érzelmi válság nélkül.

A leszoktatás személyes jellegén túl érdemes társadalmi hatásairól is szólni. A fejlett és a fejlődő országok között éles határ húzódik a dohányzás és ellenzése miatt, melynek végeredménye évi 1%-os dohányfogyasztás-növekedés. Európa élenjár a dohányzás visszaszorításában, különösen a rendeletek szigorításában (pl.: 1 cigarettában nem lehet több kátrány és szén-monoxid 10 mg-nál, 1 mg nikotin kíséretével).

A hazai dohányfogyasztást érintő műszaki fejlesztés 1986–2005 között látványos eredményt ért el. A kátrányterhelés 74%-kal csökkent, a nikotin „drognyomás” hasonlóan alakult. A dohányzók egészségkockázata jelentősen mérséklődött, a veszélyeztetettség az egész populációra nézve viszont nőtt, mert átrétegződött a dohányosok korösszetétele. Jelentős a tizenéves dohányosok arányának növekedése. A hazai dohányosok lélekszámát 3 millióra becsülik. Ez a kör jelenleg 320 milliárd forint adóbefizetést eszközöl szenvedélyük kielégítésével! Reprezentatív felmérés alapján a megkérdezettek közül minden harmadik dohányos szívesen leszokna a füst élvezetéről. Következésképpen 1 millió lakos érdeklődik, és vállalná azt a megpróbáltatást, amely különösebb lelki és érzelmi megpróbáltatás nélkül megszabadít a szenvedélytől.

A dohányfélésegek évi áruvásárlása meghaladja a 450 milliárd forintot. Ha 1 millió fogyasztó sikeresen és véglegesen megszabadulna a szenvedélyétől, az mintegy 150 milliárdnyi vásárlóerővel javítaná a családi kasszákat.

A „kísérleti készítményt” a gyógynövénykészítmények közé szükséges sorolni, például ANTINIKOTEX találó névvel. Elterjesztése és a marketing szempontjából elengedhetetlen a „közegészségügyi” besorolás, mert a dohányfélésegek jövedéki adózását ki kell kerülni társadalmi jelentősége kapcsán is.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- (1) Borsos J. (2002): A dohány gazdaságtana. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 29-30. pp. – (2) Borsos J. (2002): A dohány termesztése és gazdaságkultúrája. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 49-53; 178-180. pp. – (3) Borsos J. – Kóvári V-né (2007): „Hatóanyagok képződésének optimalizálása *Lobelia inflata* L. Kultúrában (in viro és in vitro) dohányzás elleni készítmények előállítására céljából” kutatási jelentés, kézirat. – (4) Dános B. (1997): Farmakobotanika. Argumentum, Budapest, 313 p. – (5) Evertett, T.H. (1981): *Lobelia*, The New York botanical garden illustrated encyclopedia of horticulture. Garland Publishing, New York, 2048-2050. pp. – (6) Krajewska, A. (1986): Újtípusú regulátorok hatása a *Lobelia inflata* L. szövettenyészetekre. Kandidátusi értekezés, Budapest – (7) Petri G. (1979): Drogatlasz. Medicina Könyvkiadó, Budapest – (8) Petri G. – Nyiredyné Mikita, K. – Nyiredy Sz. (1989): Gyógynövények korszerű terápiás alkalmazása. Medicina, Budapest, 23 p. – (9) Simons, A.M. – Johnston, M.O. (2000): Variation in seed traits of *Lobelia inflata* (*Campanulaceae*): sources and fitness consequences. *American Journal of Botany*, 87: 124-132. pp. – (10) Szőke É. – Neszmélyi A. – Bálványos I. – Krajewska, A. (1998): NMR characterisation of lobeline from *Lobelia inflata* tissue cultures. *Medical Science Monitor*, 4: 15-19. pp. – (11) Wareing, P. F. – Phillips, I. D. J. (1982): Növényi Növekedés-Élettan. Natura, Budapest – (12) Yonemitsu, H. – Uda, K. (2000): Lobeline production by organ cultures of *Lobelia inflata*. *Wakayama Kogyo Koto Senmon Gakko Kenkyu Kiyo*, 35: 73-76. pp. In: *Journal CA Section 16 (Fermentation and Bioindustrial Chemistry)*

Telefonszám-változás!

Értesítjük a **gazdálkodás** olvasóit, szerzőit, előfizetőit, hogy a szerkesztőség régi telefon-, faxszáma (342-7571) megszűnt, de továbbra is megmarad a (06-1)476-3295-ös szám, mely ezután faxszámként is üzemel.

TARTALOM

TANULMÁNY

<i>Kassai Zsuzsanna – Ritter Krisztián: Helyi vidékfejlesztési programok a hátrányos helyzetű vidéki kistérségekben</i>	337
<i>Varga Eszter: Civil szervezetek szerepe a vidékfejlesztésben.....</i>	347
<i>Harangi-Rákos Mónika – Szabó Gábor: A mezőgazdasági szervezetek gazdálkodásának vizsgálata a 2002–2009 közötti időszakban</i>	358
<i>Lehota József – Szabó Zoltán – Lehota Zsuzsanna: Az integrált növényvédelem és gyümölcsstermelés magyarországi bevezetésére, valamint elterjesztésére ható gazdasági tényezők</i>	367
<i>Pogány Éva – Sebesy Zsanett – Teschner Gergely – Troján Szabolcs: A tejtermelés költségei és bevételei a nyugat-dunántúli társas vállalkozásokban</i>	378
<i>Panyor Ágota: Gyógynövény-fogyasztási szokások vizsgálata.....</i>	387
<i>Vasvári Mária – Dávid Lóránt – Szabó Szilárd: A területhasználat néhány változása és következményei a Tisza-tónál.....</i>	395

SZEMLE

<i>Mihók Zsolt: A vidéket szolgáló Agrárgazdasági Kutató Intézet.....</i>	407
<i>Mészáros Sándor: Szabó G. Gábor: Szövetkezetek az élelmiszer-gazdaságban.....</i>	409
<i>Török Áron: Spanyolul tanul a magyar mangalica!.....</i>	412
<i>Hajduné Borsos Adrienne: Innováció a javából: a dohányzásról leszoktató cigaretta.....</i>	421
<i>Fodor Mónika – Gyenge Balázs – Horváth Ágnes: A munkahelyi étkezés hazai fogyasztói piacának vizsgálata.....</i>	427

KRÓNIKA

<i>Varga Zsuzsanna: Emlékezés Mádl Ferencre</i>	435
---	-----

A régiók neveinek helyes írásmódjáról	366
Tudnivalók a gazdálkodásban megjelentetésre készülő kéziratokról	386
Telefonszám-változás!	426
Summary	438
Contents.....	443